

тын салаанын тэрмэлэлэрийгэр практикаларын баралшрын көп-сэтиг, ДыТХТ үлэтин - хамнаагч удуус олохтохторугар сырдла-туус, ыкса сибээснэ олохтоонун, үөрөнөөччлэртэ (чуолан агро-оскула үөрөнөөччлэрийгэр) про-фориентационнай үлэни ыстын бодлоо.

бидийнхэндэ. Отгон техникум
үлэтийн-хамнагын сырдагчын
директора Егор Егорович сагала-
ага.

Билгээнийгтэйгээ улуу-
сарт элсэгчид тахсан техник
кум үннийн мэдээлэл. Айма,
Увс-Алдан, Нам улуустайр
сүрьеэтийг. Техникум
дунд төрлийн 90 сүүлх
үбүдүйүн бэлтгэгч олоорут.
Билгээ үөрэхийг кыһатын уоп-
сайа 13 тх, тахса кийн бүтээн
республикабыг араас мууну-
стайр үлэлийн-хажыны сүлдэ-
лэр.

Директоры үөрэх боппу-
руонугар сазбууааччы, ДТХТ
үөрэххэ тутуу хамыһыһыатын
эппектиир секретара В.А. Боль-
шанова техникуму үөрэ-
эттүнэн сырдатта. Ол курдук,
техникум уопсайа 4 отделение-
лаах эбит. Күнүскү үөрэххэ агро-
технологическай уонна салайар
кадрдары бэлээнниир, кэтэхтэн
үөрэххэ экономикай-салайар
уонна сир, ойуур хаһаайыстыба-
тыт отделениеларыгар уопсайа
12 идэр үөрэтэн таһаараллар
эбит. Күнүскү үөрэххэ сайыы-
лыһыһыалары от ыйын 2
күнүттэн 31-гэр диири, кэтэхтэн
үөрэххэ кулун тутар 1 күнүттэн
тута олороллор. Үрдүк үөрэх
кыһатыгар холоостоххо техни-
кумга теоретическай үөрэти
таһынан практикара улахан
болуоһо ууруллар. Техникум
үөрэнэр коркустаах, 390 сср оло-
руор уопсай дьылдьэх. Студеннар
үөрэхтэрин таһынан обществоөн

най үлээн хөгжсөхтүн дяарыг-
таналлар, спорт аргаас көрүнэр
дыгынлар күрэхтэргэ сийлэл
лэхэнтн кытталлар. Хас ый 20-с
чыллыгдыгтар студэнэр аттес-
тинал бараллар эбит, бу камгэ
төрөштүгтэр оршоро хайдах
үөрөв сымдыгларын телефону-
нан эрийсэн билснхтэрин сөн
дизн преподавателлар иштнн-
нэндилэр.

Салты агротехнологический отделение старший преподаватель, республика сурунууру технология-специалиста, тыа хаһаайлыгытын наукатын кандидаты Л.И. Емисеева иһитиниэрин оҕоһо.

Энгийн удуускуутар техникүмү бүтүрүмт албак техникөлү үлэлиң-хамысы сүлддэр "Чурагыч" кооператив үлэтин-хамнаһын бидини олус саргыһыт, итэ-билэ сүлддэбит. Бидиниң техникөлүрү идэтээр үөрэнэ сүлддэр опилорго аныгы үйэ ирдэбинигэр эппиэттээр специалист буолан тахалларылар бары усулуобуйа бар. Ол курдук, "Туймаада-Линия" республикага эт-үүт анал-һын өтүрүр ыарахан сыналлаах лабораториянан хааччылан студенттар билиилэрин практи-кага көрдөрү кыахтанналар. Техникумга үөрэнэр, мин санаа бар ордук барыстаах: 2,5 сылтан анал идэни баһылаан, үлүһит буолан баран салгы кэтэхтэн үрдүтүһүһү сөп Ситимиллээхтик үөрөмүгү студенттары бай-ларан идэлэрин үрдүк үөрөһү III-һүс күрөтүн ылаһар.

Техникумга булааны тайлаан татан туран үөрөнхөх-хэ зомс сой. Ол курдук күнүскү үөрөнхө 24 тайх солж, кэтэхтэн үөрөнхө 16 тайх 500 солж. Маны тайлаан 25 мнесте удуустан анал напрынсаа мөлөхөх кэлэн үөрөн-сөхөх таага бииллар эбит.

Анаары консэтингийн, хийлтийн-
ларга эппингтэйгэн кэнииттэн
улууе уонна уонна ДьТХТ инпи-
китин бириг үмэлээхэлэрэи,
туохулуур собуһунигэИ.Н. Ам-
мосов уонна Е.Е. Неустроев илин
батаатырлар. Техникум "Право-
ведение" отделениетын П-с кур-
суу студентката Венера Ногови-
цыа толоруутугар сахалтын но-
руот ырыатыан төгүрк осту-
лү түмүктөннэ. Ыалдыкттар
салтыа Дириннэзэги агро-оскуо-
лабэ үөрэнээччилэри кытта
көрсүһүүгэ аттаннылар, аара
айанга Мугудайдаары ас-үөл
көжиннатын көрөн ааһар была-
апнаахтар.

Галина ПОЛУСКИНА.
Хайртмыскалараа: "Төгүүрүк
өсүгүл түгэннээр иттэн".

АБАЇАМ БАРАХСАН

80 саас дэжиг эгтэххэ даберг
Отгон олорон көрүөх дэстэххэ
Болочча үлүүн нэм. Ол устача-
тар, бута, арайхх иайнн эри-
дэхон алуурч-чулура дуох олох-
хон олорон эрдир бустуо. Мин
абарам олоор үзөө өстүөл сир-
эйийин көнө хонуну тую-
рааһын буосбатари. Бааллара
кыһалдалаах кыһтар, соророр
эройон-чоройон да мыйы.

[illegible][illegible]

Көңүрүлүү - буу бийиминин
наалартан тахсыбыт алыш-
ай бийимин аймакка олус

цаар содууламмыта. Көхүүтэ бэрлэхтарыг нининэ юкки оруулхута, нитон Кэбэйиң тийшэ гүежэмээт сүрдэртгэр олоор дийлээр суох, бэлэмнэмээтэх буолан, куустээх үлэни көрсөн, ачыкк олох мугун муруунары-найы тыйран дьыг-кэргэнэ иэтихтээх 43-е эрэ саастаах шата, 9 саастаах Дмитрий дээн быраата, 4 саастаах Александр дини балта ол дойдуга көмүс үгүсхэтар хаалбыта. Арайах сыл нийтэр айыс дьыг-кэргэн-тэ мин арам, абаам уоһа илэ-тэрэ буолан үнүе эрэ хаалбыт-тата.

Колхуутын хэлэн баран ула-
хан дьону хьтта колхоз
үүсгээх үлэиээр үлэиэгити-
нэи барьыта. Бастааи Ф.Ф. Ам-
мосов биригадьиирга
комисхоогчу сурухсат буол-
бута. 1946 сылтан босго сирэй
биригадьиир Бу 19 састаагар
эти. 1951-1953 сылыарга
индидак сабиитан секретары-
нан, үи вагьытыгар үлэдиир

1953 сэлэвэххэ анал курска үөрэнэн аверовод илэтин аялар уонна 7 сэт саныа ферматын сабэдэссээйинэ үлэтир. Бу кэмнэ үлэтигэр үрдүк күрдөрүүнү сэлэһэн Бүтүн Союзтаары тэчэй хайаайыстыбалык быыстыгыгар кэлттыны-ны Ыла Мостыга бара сыдыы-быта 1961-сылтан 1987 сылга дэри бөлөксүйбүт Ленин, Карл Маркс аатынан көлхөскэ, саргыга сөбүлүбүт Ыстаар-сай биригэдириэнэ пенсияга тахылар дэри үтүө сөбөстэ-эхтэе үлэһэбэти. Очтотосу күнэ үлэһин иһин тыһыбэте, үлэ төлөбүрө өстүс паныһага, үлэ барыта күлө уонна иһин күүһүнүн барара, араас иирбэ-тырмалар үлэ элбөкө күн айыы дьору кытта ыһахтаныы - биригэдиэр түбүгүгөх үлэте этэ. Абары үлэни-хамнаах была-рыһа, кэлэтириһаллаах тыһы-ны, дьору үлэти көтүлүүрүнэ, үлэни сатаан тарыһарынан, хайаайыстыбалнай дьорурунан 30-ча сэт биригэдиэр дьиз-бинер саамай ыраахан үлэһэр

төн бигрдэстэрийгэр, дьон-сэргэ
убаастабылын ылан үлэлээби-
тэ. Бу туоһутуван кини Саха
АССР тыатын хаһаайстыба-
тын үтүөлөөх үлэлитэ буолбу-
та.

Пенсияг тахсан да бараг нийлэмжээ үс сүл зөмлөүсгөснийхөө, хас да сүл кырдгаарстар сөбнзттарин председателин, нийлмж сөбнзт депутатиман, хаааийсгьибанай ахтмн чилизвиннн үлалзбэйт Абагабыт нийлмж үөрүүтүтэр-көтүүтүгэр солбуллубай алгысчт, доллохута туойар тойкусут, сина ветерана. Сангаспымаан, үлэ, тмьд ветерана, уран тарбахтаах норуот маастара, Мария Алексеевнанын 9 оруну тэрэтн, мал-дхон оигортоон, 20 снни, 3 хос снни бубойдснн үнэ авара эйб-домшжтмж олорон улуус ылык-мааны мал ахтын ылан ололорлоо.

Сөрлөх бэрхтэ Роман Романович дэл тэргинэ үлээн хамгаалсан билэ, өр-уруу төрөгш 60-н сааһын да туол байса галдан оһолго түбхэн бу олохтөн бэрхтэ. Ошон абагабыт, биниги аймахха сөрлөх түмүс туттар киһибат, ара табаарыһыгт, үгүс сүбһиһиһег буулар. Кини билегин дарын сайын буулар эр өтөгөр кэрөн тигэст өт өхсөр, бугулуур, чан өрөр, калунэр атын көрөр-истэр, сиэннэригэр сүб-ама бирэр, сынһаалагар доргуучу аагар идэтинэн хамхат киһигэ аагар.

Күндү элбиги, абаарыгы
үгүе майгыгынан, сыйары сү-
наарынан, саралдах улагунын,
кылынарарылаах тылынан
сүбдээн-амалаан барыгыт
тулугар жанды кылааа сүл-
дэргар барра махтаагынан
түлүгүт.

Багарабыт чэизин доруо-
буяаны, нус-хас олох, кырды-
ры билимэскин өрүү үөрө-көтө
сыйлыргар, малдыары түмөн
үһүн үһээн!

A. AP'JAKOVA

СОЛОВЬЕВ НЭНЛИЛЭГИН
75 СЫНА

Чурагчы улууһун Нестер Саввич Соловьев аатын сүтөр Соловьев нэхилиэтэ үбүлүүдээх 75 сылын бэйэни бэлэттир.

1932 снл олундута Чурагчы улуусун очкоотуу оройуонаабы сзбизтин исполкомун председателз Н.Д.Кришпанкин - Субуруускай Мырылага киирэн 69 колхозтаах нзһилинэти тэрийбитэ. Нзһилиннэа уопсай мунаадын омурон, сзбэит председателсин Дмитрий Иванович Павлуштан бэрр савсаанан талыллан улэзэбэтэ. Нзһилинэ кырдырастарын капсазнеринэп Н.Д.Субуруускай нзһилинэ аатын атыныыга 1922 сылга дизэри Саха Сиритэр автономияны блектуур иһин Мырылага тэрэбэбүт, тыгыта быстыар дизэри былаас иһин охсуспут Нестер Саввич Сорохьев аатын атынарта эппитин нзһилиннэа сууе бырайылан ойөөбүт. Нестер Саввич Сорохьев 1922 сыллаахха үрүн бааңдаларынан атыллан өмөрүллүбүт. Ону бийин арханы докумуонуттан чуолкайдьаран Киии Чурагчыга улэтир коммэристор А.Д.Кришпанкинэ, Е.Н.Дьэксидийэ (Тытыгынайэ) кытта доордоһон биригэ атыныыт. Киии улэзэбэт сыллара арханыага маңык сурулдулар.

Партийный архив. СФ. - 183
стр. 1 дело 5 лист

Нестер Санитч Соловьев
С марта 1922 года справка
члена 4-го Хаттыласского коми-
тета общественной безопасности.
С июля до конца августа 1926 го-
да работал членом Чурапчинской
школы РКСМ и РКП (Б), с октя-
бря того же года обучался в
педагогические курсы в Якутске.
Будучи курсантом являлся членом
проф. организации работников
культурно-просветительного
"Саха омуу", 1918 года после
окончания курсов, находится на
советско-партийной работе в Бо-
турусском улусе (председателем
направкома, зам. председателем

подком ячейки). С 1 сентября 1921 года командировался в Жиганский улус с Булуи, где работал председателем Жиганского подревкома, один из организаторов Булуинской комячейки. Ознакомившись с тяжелым экономическим положением улуса, 26 ноября представил этот вопрос на общем собрании комячейки в Якутске (доклад о голоде, о падении оленя). В феврале 1922 года будучи избранным депутатом на Трудовой съезд Советов, выехал в Верхоянск вместе с Калашниковым. При подъезде к Верхоянску они были захвачены бандитами, проведены в Верхоянск и там расстреляны. Бандитские главарь убили зверскую расстреляли над его матерью старухой Матфеевой Николаевной, попавшей в их руки при эвакуации из Чурапчи в Якутск. Они держали ее в качестве заложницы и при бегстве скопили саблею, еще живую брожили в больницу и положили.

Итгэлтэн кордооххо од сэтгэлдээ
республиканы сайлагыг
М.К.Аммосовтаарь, П.А.Ойууну
скайдаарь кытта кинилэр
дыһаалларын толорсуубут, онко
үлэллэбит киһи буолар. Н.С. Со-
ловьев Саха сиритэр автономия-
ны олохтоохунуҥа, туруулаһан
үлэллэбит комсомуист өтө. Кини-
ни үөрөхтүөх, сытны-хотуу буо-
лан хоту оройуоннарга быһааһы
олохтоохунга ыһыһытара. Не-
стор Саввич Эдыгээһүгэ элбэх
партийнай төрүүр үлэни ыһы-
һыттар.

Н.С. Соловьев аатын сүтэх нэһилиэк 75 сыллаах үбүлүүһүн, нэһилиэк үбүлүүһүнэй комиссията дьуллаллан барат, суол-ио баар кэмгэр күлүн ыстарар быһаарда. Ону Мөккылэттан тарттылар биэр дойдутаахтарбыт иһиниһэримиз түөлбөт.

А. Е. МАКАРОВ,
үлз, тыыл ветерана,
ұбысуушунан комиссия
мүшесі

ЭБЭР ДЭЛИИ БИЛЭР

Күндү абабытын, ыттын-мааны элбигин С. А. Новгородова аатынан Чуралчы орто оскуоланын физкультурага үнүмүтүн Россия үөрзүмүтүн түйүгүн Владислав Николаевич КРИВОШАПКИНЫ тааарылаах үлүн сыналанан "Учууталлар учууталлара" билинэн наараадаламмыкынан ис сүрзэтэн эбэр дэлиибит!

Багарыбыт чегиз-чэбдик доруубуяны, ыраас, сырдик, үгүн дыйлаах олобу.

Көзүмүз Дария, Дюкуускайтан кыдыгы Марина, күтүөтүгү Слава, сиздерин, Чуралчытан уулун Коля, кибиитин Алёшина, сиздерин, кыра кымын Нарыйа.

Таптыыр, ыттыктыыр убайбын, абабытын Чуралчы орто оскуоланын физкультурага үнүмүтүн РФ нарыуун үөрзүмүтүн түйүгүн Владислав Николаевич КРИВОШАПКИНЫ ар сыллаах сыралаах үлүн үрдүктүк сыналанан "Учууталлар учууталлара" билинэн наараадаламмыкынан ис сүрзэтэн эбэр дэлиибит!

Багарыбыт өссө тааарылаахтык кэнээрү ычаты илтигэ-үөрүлгө үлүлүрүз, кытаанах доруубуяны, дый-көзүмүз дый-сарыны!

Мырылаттан быраатын Дима, киби дый-көзүмүз.

Доромун намыс коллег Ольгу Гаврильну ПОПОВУ, Варвару Николаевну СОБАКИНУ, Марию Егоровну ТОЛСТЯКОВУ поздравляем с присвоением высокого звания "Олимпийский образования РС (Я)".

От всей души желаем процветания, неиссякаемой энергии, крепкого здоровья.

Методическое объединение учителей русского языка и литературы Чуралчинской средней школы имени С. А. Новгорода.

Ыттыктыыр, убастыыр коллегаларыбын Хайахсыт үлүлүгүнүн түйүгүн категориялаах илтигэ-үөрүлгө Нидежда Николаевна ПОЙСЕВАНУ, Марфа Константиновна БОРИСОВАНУ, үрдүк категориялаах илтигэ-үөрүлгө Мелания Прокопьевна АНДРЕЕВАНУ ар сыллаах үлүлүгүн алытын түмүн "Туох састыгыт?" дигэн методическай пособиетти бу күнүгөз бичээт-лэнэн тахсан республика тарбаммытынан илтигэ-үөрүлгө эбэр дэлиибит!

Өссө дагыны биһиги ортобүтүгүр айымнылаахтык айа-тулға, үлүлү-хамсы сыйдыы дигэн алгыстытын аныгыбыт, баба сакабытын тиздэбит.

Хайахсыт үлүлүгүн коллектива.

ТАКСИ

Күн ахсын Чуралчы-Дюкуускай, Дюкуускай - Чуралчы маршрутунан дьону таабыт.

Сыйдам сырдык айттык
Сыйдым таскы ыттыр,
Сыйдым айттык, сыйдым
Айымныр хаачылар!

Билсэр телефоннар: 555, 42-160.

Печать цифровых фотографий

- Печать 4/6 и цветная
- Копии 4/6 и цветные
- Ламинирование (A4)
- Переплет, календари
- Фото на документы
- Приглашительные
- Визитки, буклеты
- Реставрация старых фотографий

Обращаться по адресу:

с. Чуралча, ул. Карла Маркса, 26/а, тел.: 41-358.

БИЛЭРИИЛЭР

Көһөрөн ыларга 6х7 м гараж көндөйүн атылыбын. Адырыска тиздэн бириэххэ сеп.

Телефон: 26-193.

T-16 охсдордоох тракторы, ленточная пиломатериал атылыбын.

Телефоннар: 23-224, 23-421.

Сана скоростной от охсоро атыланар. Сыаната кэпсэтинэн.

Телефон: 42-954, сотовый-89142869723.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор - директор: солбуйааччы, политика, быраап, культура, спорт отдела - О.В. ЖИРКОВА.
Элбиктир секретари, сурук отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Тыа хаһаайыстыбатын отдела - Г.И. ПОЛУСКИНА.
Үөрэх, доруобуйа харыстабыл, ыччат отдела - А.М. АДАМОВА.
Корректор - В.Н. ПЕТРОВА.
Верстальщик - И.И. ЛАЗАРЕВ.
Бичээт-тэччи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

ОБОНУ СЭМИКТЭН ХАРЫСТЫАХХА

Саллик - кутталлаах, сысты-таннаах ыарыы. Ордук кэллэгин сыллаарга тэнийэн иһэрин, доруубуяа хоромньута улааһын, ыччаттарбыт, ордубут сысты-лара элбээн иһэрин туһунан нэһилиннэ, төрөһүттэр биллэлэрэ, болломтолоохтук сыһыаннаһалара, сэрэнэллэрэ наада.

Бу ыарыыны таргатар микробтары 1882 сыллаахха Роберт Кок диэн ученай арыыбыта, онтон ыла "Кок палочкалары" диэн ааттаналлар. Микробтар тас көжө-көй хахтаах буоланнар, тула-лыыр эйгэ араас дыйыыларын одус тулуйумтуолар. Холобур тымныны 200-тэн тахса кыраа-дыһы тулуйар кыахтаахтар, 100 кыраадык итингэ тута элбөттөр, испиир, кислоталар дыйыыла-рыгар эмиз кыйайтарбаттар, киргэ-хаха, быылга, сиккэ хастыы да сый элбөккө сытыахтарын сеп уонна онтон киһи организмыгар киирдэхтэринэ түргэнник төрөөн-ууһаан ыарыыны үөскө-төр кыахтаахтар. Кок палочка-ларын ити курдук ураты тутулара киһини кытта охсуһууну уусту-гурдар.

Билигин саллик микробун 5 араас палочкалары баалара биллэр: киһи-сүөһү, көтөр, ку-тууах уонна балык палочкалары. Балартан биһиэхэ ордук куттал-лаахтара киһи-сүөһү уонна са-дахтик көтөр палочкалары бу-лулаллар.

Саллик ыарыыны, сүннүгүн аһаас салликтээх ыарыахтар таргатаалларын өйдүүххэ наада. Аһаас салликтээх киһи бири-күи устата сиһин кытта хас эмэ миллиард ахсааннаах саллик па-лочкатын таһаарар. Салликтээх киһи сиһин, чэлкэрин кыра да ха-апчылатыгар саллик палочка-лары бааллар. Онон киһи тула-лыыр дьонун сыһыарыан сеп. Палочка-лар быылы кытта көтө сылдьан киһи тыһыарыгар тыһыар ор-ганыгар киирэн ыарытыннараллар. Барылаах киһини кытта кэп-сэтэр биризмэрэ ыарыы эмиз сы-стар. Салликтээх киһи малыттан (таһаарыттан, аһыыр иһиттэн уода) эмиз сыстыахха сеп. Өссө бири кутталлаах сиһинэн буолар аһаас салликтээх киһи оло-ро сылдыбыт дьыада. Онон би-линги биризмэрэ элбэх киһи, ыал атын дьонтон дьиз куорта-наһарыгар урукку өттүгэр бу дьизэ хайдах-туох дьоннор оло-ро сылдыбыттарынан хайаан да ыһыталаһан биллэллэрэ наада. Өскөтүн саллик ыарыылаах киһи оло-ро сылдыбыт дьыада буол-лаһыа түмүктүүр дезинфекция-ны онгортон эрэ баран киирэл-лэрэ ордук. Онон улахан дьон ба-ры сыл ахсын ФЛГ-ны барыа-таахтар. Оччо-ро ыалдыбыт киһи

ыарыы кыра стадиятыгар булу-лан түргэнник эмтэнэр, тула-лы-ыр дьонугар куттала суох буо-лар.

Киһи организмыгар саллик микроба киирдэ да киһи тута ыалдьан барбат. Доруубуялар араас биричиннэттэн мөлтөөн, эмсэһэлээн сылдьар дьон ордук дөбөнүк ыалдыахтарын сеп. Ордук кыра саастаах оҕолор ы-арыыны утары охсуһар күүстэрэ кыратынан, улаатан обургу ор-сааһыгар киирбит оҕолор (подро-стоктар) организмнэригэр гор-мональной уларыыны барыты-гар иммунитеттара мөлтүүрүн быһытынан бу инфекция түргэнник сыстыахтарын сеп.

Саллик палочката киһи этигэр-хааныгар өр сылларга ыары-тыннарбака саһа сытыан эмиз сеп. Үксүн бу түбэлтэ айыллаттан бөрө өттөөх-сүннээх доруубай дьоннорго билиэтэнэр. Ол тыһа-баран, өскөтө бу дьоннор дору-буялар мөлтүүр, аһаарыар түбэлтэтигэр бүтэн сытар мик-робтар көбөн тахсан, тарбанан ыарытыннараллар.

Оҕолор саллик ыарыытын па-лочкатынан сутуллууларын Манту быһыытын онгортон хонту-руолланар. Манту түмүгүнэн по-ложительнай реакцияны биэр-бит оҕолор, бу иннинэ БЦЖ при-ивакатын ылбатах буоллахтары-на, саллик микробунан сутуллу-бут буолуохтарын сеп. Ордук кутталлаах балаһыаньа оҕолор-аан бастаан Мантуга положи-тельнай реакцияны биэринилэрэ буолар уонна "Вираж" диэн тус-па диспансернай учуот группа-тыгар ылылаллар. Кинилэри кытары олус күүстээх реакци-ны ("Типерэргический") уонна 1 сыл иһигэр урукку положитель-най реакциялары эмизкэ одус улахан улаатыныны биэрбит оҕолор бары - "Группа риска по заболеванию туберкулезом" ди-эн учуокка туран сэрэтэр эм-тээһини уталыппакка барыахта-ахтар.

Биллэн туран положительнай Мантулаах оҕолору тута эмтээн барылабыт. Кинилэр прививка-лары бэрэбиэркэлэтэн баран си-эстэрэ биэрбит направиныты-нан 6 хонук иһинэн хайаан да фтизиопедиатр бырааска кэлэн көрдөрүнүөхтээхтэр. Ро - граф-ияны барыахтаахтар, салгыы ха-ан, иик аналлыын оноттороллор, чуҕас, биригэ алтыһар дьоннорун ФЛГ-рын аралыахтаахтар. Бы-раас бу чинчийиллэри учуотта-ан, оҕону көрөн-истэн баран, эби-атын индивидуальной прививка-ны эмиз аһыан сеп. Онтон өскөтө оҕо Д - учуокка ылыллан, сэрэтэр эмтээһин анаар буоллаһына бы-раас эппитинэн барытын ту-туһан эмтэниэхтээх.

Ааспыт 3 сыллар отчуотта-рын түмүгүнэн ыллаахха биһиги улууспутугар саллик инфекция-тыттан сутуллуу оҕолор уонна подростоктар ортолоругар 11,2 - 12,2 - 12,2 % уонна республика орто көрдөрүүтүтэн арыый на-мыһах (2005 с. СР - 13,7). Онтон бары сылларга бу инфекция сутуллубут оҕолорбутун бары-тын ыллаахха 35,3 %, атынык эт-тэххэ улуус оҕолорун 3 тымныт биериттэн ордуга. Кинилэр орто-лоругар "Вираж" оҕолор ахсаан-нара элбээн иһэр: 2004 с. - 82, 2005 с. - 100, 2006 с. - 115 уонна бу сыһыппара киһини дыксиннэрэр. Аны ыалдыбыт оҕолору ылан көрдөххө: 2004 с. - 2 оҕо ыарыыда уонна 100 000 оҕо нэһилиннэ-тэтигэр - 33,2 % буолла, 2005 с. - 4 оҕо - 69,0%, 2006 с. - 2 оҕо - 35,6 %, 1 подросток - 75,4 %. Бу көрдөрүүлэр республика уонна Россия туһааннарынан: 2005 с. - 47,8 % - 16,1 %. Онон Саха сири-гэр, биһиги улууспутугар саллик ыарыытын көрдөрүүлэрэ улаха-на биһиэхэ бу ыарыы инфекция-та элбэһин этэр.

Аны ыалдыбыт оҕолору ана-лизтаан көрдөххө: 2004 с. - 2 оҕоттон 1 оҕо бырааска хойутаан көрдөрбүт, 2005 с. - 4 оҕоттон 1 оҕо хойутаан көрдөрбүт, 1 оҕо олох да көрдөрүмүстэх, 2006 с. - 2 оҕоттон 1 оҕо хойутаан көрдөрбүт, 1 оҕо эмиз көрдөрбөтөх. 1 подросток оҕо бы-рааска эмиз хойутаан көрдөрбүт. Республика үрдүнэн ыалдыбыт оҕолору анализтаабыттары түмүгэр, ыалдыбыт оҕолор 60 % -а бырааска хойутаан көрдөрбүттэр, 10 % -а олох да көрдөрүмүстэхтэр. Д - учуокка турбатах оҕолор эбит. Онон суб-эстээн 2005 сыл Мантулары ыл-быт оҕолору чинчийингэ 6 хонук-таах болдьох быһылыбыта уон-на 1 ый устата фтизиопедиатр бырааска көрдөрүмүстэх, анали-лаах чинчийиллэри барбатах оҕолор оскуола, уһууһаанга сылдьаллара бобулларын туһунан Саха Республикатын Доруобуйа харыстабылын Ми-нистерствотын анал балаһыан-ьата тахсыбыта.

Онон түмүктээх эттэххэ, ула-хан дьон бары сыл ахсын ФЛГ-ны барыахтаахтар. Онтон Манту прививкатын түмүгүнэн фтизиоп-едиатрга көрдөрүнэрэ направи-ленилаах эбэтэр саллигинэн ыалдьар ыарыһагы кытта кон-тактаах оҕолор, кэмгэр чинчий-эн көрүүнү баран, быраас ана-абыт сэрэтэр эмтээһини быспак-ка, ирдэбили толорон истэхтэри-нэ саллик ыарыытыгар ыларыа суох этилэр.

У. ПОПОВА,
фтизиопедиатр-быраас.

Хатылы нэһилиэгин олохтоо-бо

ГОГОЛЕВА Надежда Эдуардовна муус устар 14 күнүгэр соһумардык олохтон туораа-бытын билэр дьонугар, аймахтарыгар иһитиннэ-ра-бит.

Абата, биригэ төрөөбүттэрэ.

Кутурбаннарын тиздэллэр:
- Надежда Эдуардовна олохтон туораабытынан абатыгар Эдуард Алексеевич Кузьминга, изргэни-гар убайытыгар Станислав Алексеевич Гоголева Чуралчытан Василий, Петр, Николай дьиз-көргөттэ-рэ.

- Надежда Эдуардовна соһумардык күн сириттэн барбытынан убайыгар Григорий Эдуардович, саһаһыгар Надежда Николаевна Кузьминнарга Чу-ралчы орто оскуолатыгар биригэ үөрэммит табаары-стара.

Надежда Эдуардовна хомолтолоохтук өлбүтүнэн абатыгар педагогическай үлэ ветераныгар Эдуард Алексеевич Кузьминга, биригэ төрөөбүт-тарыгар, аймахтарыгар улуустаагы үөрэх управлениета, идэлээк соһотар комитеттара.

Одьулуун нэһилиэгин олохтоо-бо

КОЛЕСОВ Реворий Кэнчэрьевич эдэр сааһыгар олохтон туораабытынан эдьи-ийигэр Маргарита Ефимовага, күтүөтүгэр Егорга, биригэ төрөөбүттэригэр, бары айма-тарыгар кутурбаннарын тиздэбит.

Одьулуун абыс кылаастаах оскуолатын - 1979 сыллаахха бүтэрбиттэр.

Кутурбаннарын тиздэллэр:

- Реворий Кэнчэрьевич соһумардык өлбүтүнэн эдьиийигэр Варвара Кэнчэрьев-нага, биригэ төрөөбүттэригэр Варвара биригэ үөрэммиттэрэ.

- Реворий Кэнчэрьевич күн сириттэн бар-бытынан үлэһиттэрбитигэр эдьиийигэр Мария Кэнчэрьевнага, күтүөтүгэр Николай Николае-вич Петровтарга Одьулууннаагы "Күннээн" уһууһан коллектива.

Таргын таһаараччылар: СР Правительствота, Чуралчы улуусун "Сага олох" редак-ция-издательскай холбоһук государственной учреждения, Маассабай информация средствларын туһунан РФ Союзуннарын туһулууну хонтуруоллуур уонна регистрация-лар РФ бичээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыник 20 күнүгэр регистра-цияламмыт нүмэрэ - ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 478670, Чуралчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор - 41-332, отделлар - 41-265.
E-mail: Osonaoloh@churap.sakha.ru

САГА ОЛОХ

Автор сурутар этилэр саһа-редакция позициялар наһаан сеп түбэлэр буолбатах. Сурууа-ммылар чакылар кырдыаастарыгар этилэһин автор тус байа сүр.